

El Sol i la Lluna

- Hem començat el conte per l'abisme de l'heroi. El monomite de Joseph Campbell. En Serguei s'enfronta a qui ostenta el màxim poder en la seva missió.
- Hem començat pel pitjor, o sigui que a partir d'ara només podem anar a millor.
- Cal ser optimista. Mirar cap al futur amb un somriure.
- Anem al principi. En Serguei Krikaliiov neix el 27 d'agost de 1958 a Leningrad.
- Sant Petersburg.
- En aquella època, Leningrad. *Flashback* emotiu: setembre de 1968. En Serguei, de deu anys, creix mirant el cel i admirant la Valentina Tereixkova i en Iuri Gagarin. De nit, en plena cursa espacial, surt a mirar les estrelles amb son pare, que li dona la mà tendrament mentre li ensenya a identificar els astres. De dia ja és una altra història. A l'escola soviètica, entre discursos patriòtics interminables, en Serguei destaca com a alumne aplicat, cosa que a vegades desperta l'enveja d'alguns companys.

Nen a. - I a tu què t'agrada més, el Sol o la Lluna?

Nen b. - La Lluna.

Nen c. - Sens dubte, camarada. Maleïts japonesos i el seu Sol estúpid.

Nen a. - Maleïts.

Nen c. - Tots de cap al Gulag.

Nen b. - Al Gulag.

Nen a. - Com són els nens japonesos?

Nen b. - No en tinc ni idea, camarada. No n'he vist mai cap.

Nen c.- Maleïts.

Nen b.- Maleïts són, sí, això mateix. Segur que ho són.

Nen c.- I tu, Serguei? Què prefereixes, el Sol o la Lluna?

Serguei nen.- Les estrelles.

Nen c.- Les estrelles?

Serguei nen.- Sí.

Nen a.- Aquest es mereix un jec d'hòsties per burro.

Nen c.- Burro traïdor. El Sol és una estrella. Traïdor. Japonès. Diferent. *Raro*.

Serguei nen.- Quan sigui astronauta viatjaré entre les estrelles. I seré l'astronauta soviètic més important des d'en Gagarin.

Nen c.- Acabaràs igual que ell, cap de suro. Mort.

Serguei nen.- No te'n riguis d'en Gagarin que et fotré.

Nen a.- Si volguessis ser un heroi de veritat, voldries ser com en Vassili Zàitsev, gallina.

Els nens se'n van i deixen en Serguei nen tot sol.

- Potser sí que és un gallina, pensa per dins. Aquella nit, en Serguei té malsons. Ni tan sols vol sortir a mirar les estrelles amb son pare. Somia amb en Vassili Zàitsev. Va pelar 225 nazis. En Vassili, no en Serguei. Somia que rebenta cervells capitalistes amb el seu fusell soviètic. Somia amb la sang. En Serguei no vol ser aquest tipus d'heroi. La simple idea de tenir una arma entre mans el fa esgarrifar. El futur, ell bé que ho sap, és a l'espai. A les estrelles. Fent voltes al seu petit llit soviètic es pregunta: de què tenen por, els herois?

- L'endemà al matí, en Serguei es posa l'abric gruixut. Tot i que al carrer hi fot un fred que pela, se'l deixa obert. Vol que se li vegi bé l'estrella roja de feltre que porta enganxada al jersei.
- Quan arriba a l'escola, la mestra els hi ensenya una foto d'uns nens que fan fila, tapats només amb una espècie de barnús de qualitat molt dubtosa. La mestra els hi explica que la foto ha aparegut en un diari alemany.
- S'aixeca un rebombori de cal déu. La mestra té a les mans un diari alemany. Propaganda capitalista.
- Maleïts alemanys.
- Al Gulag.
- Aquell fastigós diari de la fastigosa propaganda capitalista ha publicat una foto de camarades seus dient que són nens víctimes del sistema soviètic. Mentida podrida. Són nens que van a la piscina de l'escola a fer classe de natació.
- Quin orgull!
- Quin orgull que senten en Serguei i els seus companys!
- Són nens que aprenen a nedar a la piscina de l'escola, repeteix en Serguei sentint la força amb què li batega el cor sota l'estrella roja de feltre.
- Si una cosa la repeteixes moltes vegades, s'acaba fent veritat.
- Llàstima que la seva escola no en tingui, de piscina. I que n'hagi vist mai cap, de piscina. No és que dubti de la seva existència, esclar. Les piscines existeixen encara que no n'hagi vist mai cap, igual que existeixen les estrelles encara que no les pugui tocar.

Serguei nen.- La majoria de les estrelles solen estar lligades gravitacionalment les unes amb les altres, formant sistemes estel·lars binaris. D'altres vegades, les estrelles s'agrupen en grans concentracions que van des de desenes fins a milions d'estrelles. Els humans, igual que les estrelles, necessitem una òrbita, un nucli que ens faci gravitar.

A les fosques

- 21 de maig de 1991. Fa 24 hores que la Soiuz TM-12 s'ha acoblat amb èxit a la Mir. L'Anatoli Artsebarski, en Serguei Krikaliiov i la Helen Sharman han estat rebuts pels camarades Afanàssiev i Manàrov. Els han acollit amb pa i sal, com mana la/
- Tradició. Els homes observen com la britànica Helen Sharman es mou amb desimboltura dins de la Mir, a punt d'iniciar una connexió via ràdio amb diverses escoles britàniques.
- En Serguei, ara per ara, es manté en un pla molt discret.
- Gairebé no bada boca.

Helen.- *One, two, three, test.*

Manàrov.- No em puc creure que hagin arribat a vendre una plaça a una mestressa de casa que va guanyar un concurs radiofònic.

Afanàssiev.- Començaran a no prendre'ns seriosament. Què vindrà després? I no era mestressa de casa, que treballava venent caramels.

Manàrov.- Crec que vaig sentir dir alguna cosa de Mart.

Afanàssiev.- Mars.

Manàrov.- I què t'he dit jo?

Afanàssiev.- No, que Mars és una companyia de dolços. Xocolatines.

Manàrov.- O sigui, que es dedica a vendre barretes de xocolata?

Afanàssiev.- No, treballa al departament de química.

Manàrov.- Una venedora de xocolatines químiques mestressa de casa que va guanyar un concurs/

Anatoli.- Que no era un concurs. Era un anunci radiofònic. Era una convocatòria seriosa.

Manàrov.- Com vols que fos seriosa? Ser astronauta sí que és una cosa seriosa. No hauria d'anunciar-se per la ràdio. Un anunci, un concurs, és el mateix.

- No, de fet no és el mateix. La Helen Sharman va ser una de les 13.000 persones que van respondre el 1989 a un anunci del govern britànic, segons el qual buscaven persones qualificades per a preparar-se com a astronautes per poder formar part del Projecte Juno.
- "Es busca astronauta. No cal experiència."
- Aquest va ser l'anunci.
- La Helen Sharman va ser la persona escollida entre 13.000 candidats.
- La dona escollida.
- Va ser la primera dona britànica que va viatjar a l'espai.
- Va ser la primera persona britànica que va viatjar a l'espai. No és el mateix.

Manàrov.- Ser astronauta és una cosa molt seriosa.

Serguei.- Allà baix i aquí dalt tots som iguals. Estem al servei del futur. El que fem aquí aquests dies serà l'orgull dels nostres fills. Tant hi fa que siguem a l'espai o en una fàbrica de dolços, tots som treballadors. El futur serà preciós per a tothom.

- Parla poc, però quan parla et deixa espatarrat.
- En Serguei no és un home polític. És un home entrenat.
- Però no és ben bé cert que la Helen Sharman i ell siguin iguals. Ni de conya. Els vuit dies de Sharman a l'espai van proporcionar al programa Mir uns beneficis publicitaris valorats en 1,7 milions de dòlars. La Helen Sharman va ser un *product placement* molt rendible en època soviètica.

Helen.- *One, two, three test. Hello? Is anybody out there?*

Afanàssiev.- Què coi representa que fa?

Anatoli.- Contacta amb estudiants britànics.

Afanàssiev.- Per què?

Anatoli.- Ni idea.

Manàrov.- Pura propaganda, ho veieu? Com allò de les llavors de/

Serguei.- Pensaments.

Manàrov.- Quin sentit té portar 200.000 llavors a l'espai?

Anatoli.- És un experiment. Volen investigar els efectes del viatge espacial en les llavors, comparant-ho amb una mostra de control.

Manàrov.- Collonades capitalistes.

Afanàssiev.- S'alimentaran de pensaments quan arribi el moment? Val més experimentar amb patates. Les patates t'omplen la panxa.

- De cop i volta, s'apaguen els llums de la Mir. Sonen les alarmes.

- FOSCOR ABSOLUTA.

Helen.- Què passa?

Manàrov.- Calma!

Helen.- *Hello? Hello? Is anybody out there?* He perdut la connexió per ràdio.

Afanàssiev.- Els ventiladors s'han aturat.

Anatoli.- Les bombes de circulació estan fallant.

Serguei.- La computadora està fallant.

Helen.- No hi ha senyal.

Manàrov.- No hi ha prou energia.

Afanàssiev.- Tranquils.

Anatoli.- No hi ha refrigeració.

Helen.- No hi ha resposta.

Afanàssiiev.- No funciona.

Anatoli.- No funciona.

Manàrov.- No funciona.

Helen.- No funciona.

- En quin moment comencen a angoixar-se? Provaran de calmar-se?
- Com? Han assajat aquesta possible situació mil vegades. Dues mil. Però això no és un simulacre, és real. M'ho sembla només a mi o comença a faltar l'aire?

Helen.- *Hello? Hello? Is anybody out there?* He perdut la connexió per ràdio.

Afanàssiiev.- Els ventiladors s'han aturat.

Anatoli.- Les bombes de circulació estan fallant.

Serguei.- La computadora està fallant.

Helen.- No hi ha senyal.

Manàrov.- No hi ha prou energia.

Afanàssiiev.- Tranquils.

Anatoli.- No hi ha refrigeració.

Helen.- No hi ha resposta.

Afanàssiiev.- No funciona.

Anatoli.- No funciona.

Manàrov.- No funciona.

Helen.- No funciona.

- No poden respirar.
- Hòstia.
- S'asfixien.

Afanàssiev.- No funciona.

Anatoli.- No funciona.

Manàrov.- No funciona.

Helen.- No funciona.

Afanàssiev.- No funciona.

Anatoli.- No funciona.

Manàrov.- No funciona.

Helen.- No funciona.

- S'asfixien. Som a l'espai exterior. Som al mig del no-res.
Sí, comença a faltar l'aire. S'asfixien. Els pulmons
treballen acceleradament buscant/

- Una mica/

- Un gram/

- Un bri/

- D'OXIGEN!

Helen.- No, no, no, no. I ara. Això no té res a veure amb el que
va passar.

*L'únic que segueix dins de la "il·lusió de realitat" és l'actor
que interpreta en Serguei, que encara mira de mantenir la calma,
fent respiracions fondes.*

- És una il·lusió de realitat.

- És la societat del simulacre.

- És la versió heroica dels fets.

- La història que va fer emocionar Steven Spielberg.

- Ben aviat als millors cinemes.

- Ara disponible a Netflix.

Manàrov.- Això no és una pel·lícula. Encara que sembli, "sembli" que ens falta l'aire, no és moment de dubtar. Cap fred.

Anatoli.- Us hem dit que tot aniria bé i nosaltres no diem mentides. Només interpretem.

Helen.- Al llarg dels catorze mesos d'entrenament al Centre Gagarin hem fet simulacres semblants. La diferència és que això no és un simulacre, és real.

Afanàssiev.- Tot aturat. Però el que seria la reacció més lògica -l'atac de pànic, la falta d'aire- no arriba a passar.

Manàrov.- No regna el caos. Hi ha calma. L'explicació, al capdavant, és senzilla: tot ha estat provocat perquè ha fallat una computadora que controla el sistema d'orientació dels panells solars. Com que no rebien correctament la llum del Sol, les bateries s'han esgotat.

Afanàssiev.- Són coses que passen.

Helen.- Ens estem hores en la fosca més absoluta esperant que el Sol torni a incidir en els panells i que es recarreguin les bateries. És tan fosc que ni tan sols t'arribes a veure la mà a un pam de la cara. Ens esperem asseguts i en silenci. La realitat és molt poc emocionant.

- Regna la calma. A l'espai, no te'n pots anar de l'olla.

- Tot i que, set mesos més tard, en Serguei se n'anirà de l'olla:

Serguei.- (*se'n va de l'olla:*) Com pot ser que aquesta paia anglesa estúpida parlés amb en Gorbaxov en els seus vuit dies de comptar llavors i jo no pugui fer-ho, quan estic aquí intentant salvar-vos el vostre cul soviètic? Fot set mesos de merda que soc aquí.

- Però això encara no ha passat.

Helen.- No te'n pots anar de l'olla. Has d'estar centrat. Mantenir el sentit de realitat. Si no, quan tornes a la Terra, et sents buit. Buit de veritat. Quan vaig tornar a la Terra, vuit dies després, em sentia com si m'hagués despertat d'un somni molt estrany.

- La Helen Sharman tornarà a la Terra el 28 de maig de 1991, juntament amb en Manàrov i l'Afanàssiev amb la Soiuz TM-11.
- Col·laborarà amb la BBC en tres capítols del programa "Viendo a través de la ciencia".
- Publicarà el llibre "Seize the moment", amb l'objectiu que els joves lluitin pels seus somnis.
- Rebrà la Medalla pel Mèrit a l'Exploració Espacial i l'Excel·lentíssim Orde de l'Imperi Britànic.

Helen.- L'any 2000 vaig tornar a viure a les fosques. En l'anonimat. Vaig deixar de treballar. Vaig deixar una feina que m'apassionava en el món de la ciència i em vaig dedicar a fer... no res. Ho vaig deixar perquè el que em preguntaven a les entrevistes després de la meva missió a la Mir només era quina roba tenia a l'armari i si tenia barretes Mars de franc. Només els interessava la ficció construïda al voltant de la meva persona. A ningú no li importava què vaig investigar en aquells vuit dies, ni la meva carrera de química, ni què sentia, ni què pensava, res. I quan va arribar en Tim Peake, el primer home britànic que va viatjar a l'espai, el simple fet de ser un home va fer que s'oblidessin de mi.

Conversa d'estar per casa amb mil orelles que escolten

- El primer mes i mig a la Mir, en Serguei sol estar en silenci. En general, és un home de poques paraules. Potser té por de tornar a obrir la boca i que en surtin dubtes nous.
- Dubtar no està permès. Dubtar és de dèbils. S'ha de fer. S'ha de pensar.
- Li agrada mirar per les finestres de l'estació. Encara que siguin terriblement velles i s'hi vegi borrós pel desgast. Observar la Terra. No hi ha res comparable a la visió de la Terra des de l'espai. A 350 quilòmetres no es veuen les cicatrius, ni les erosions i la Terra només és una massa uniforme i acolorida com el dibuix d'un nen que somia.
- Encara falten dies per a la segona EVA, així que realitzen missions diverses. Emocionants.
- Com ara cultivar patates.
- Avui està estranyament neguitós. Esverat, potser. Avui, per primer cop en un mes, parlarà amb la seva dona. Amb la Ielena. Què deu estar fent?

Serguei.- Com esteu?

Ielena.- Molt bé, Serguei.

Serguei.- T'he trobat a faltar.

Ielena.- I jo també. Cada dia. Saps què fem? Sortim al carrer, a la nit, amb l'Olga i li dic que el seu papa està a les estrelles. I ella assenyala el cel amb els ditets. L'hauries de veure.

- A en Serguei se li posa la pell de gallina en pensar amb el seu pare. En pensar com, ara, el ritual es repeteix amb la Ielena i l'Olga.

Serguei.- La trobo a faltar.

Ielena.- Només seran uns mesos. Amb prou feines haurà canviat quan tornis.

Serguei.- Xerrarà pels descosits. Com la seva mare.

Ielena.- Quatre paraules, pots comptar. Encara és petitona. No ens n'adonarem i ja serem a l'octubre. Ho trobaràs tot igual.

Serguei.- Vols dir?

Ielena.- Bé, de fet no.

- De fet no.

- Res a veure.

Ielena.- De fet no. He aprofitat i/

Serguei.- I?

Ielena.- He canviat els mobles de la cuina.

Serguei.- Però si estaven bé.

Ielena.- No podíem continuar amb aquells mobles vells. Què diran els veïns?

Serguei.- I a mi què m'importa.

Ielena.- No, home, no. Un astronauta famós no pot tenir mobles lletjos a la cuina.

Serguei.- Doncs no els convidis.

Ielena.- Se senten orgullosos, ves. Com a mínim convidar-los a un te i a fer la xerradeta a la cuina.

Serguei.- M'agradava la nostra cuina vella. En aquella cuina vam decidir que acceptaria la missió. En aquella cuina hi hem decidit totes les coses importants.

Ielena.- Els canvis són bons. La cuina nova també ens portarà coses bones.

- A la Unió Soviètica, les coses importants es decideixen a la cuina. La cuina, aquest espai sagrat, íntim.

Serguei.- Explica'm més coses.

- Què vols saber?

- Què més et cal saber?

Ielena.- Em sembla que volen que tallem la connexió.

Serguei.- Ja?

Ielena.- He de tornar a la feina. Tinc molta feina. He de construir la nau que et tornarà a casa, oi que sí? T'estimem.

Serguei.- Com?

Ielena.- T'estimem fins a la Mir i tornar.

Serguei.- Fins aviat.

- Ho has fet molt bé.

Ielena.- En realitat, aquesta conversa no va tenir lloc. No exactament així. Vam parlar dels mobles nous, sí, de coses quotidianes. No hi va haver cap conversa important, esclar, res de xerrades de cuina. Al capdavant, mentre parlava amb el meu marit, hi havia present mig equip de l'Agència Espacial. El nostre petit moment d'intimitat s'havia convertit en un assumpte d'interès polític. No sé si en aquell moment li vaig dir a en Serguei que

l'estimava. Segurament no. M'hauria fet cosa i segurament ell s'hauria sentit incòmode. El que segur que no vaig dir, o el que la Ielena no va dir va ser: "T'estimem fins a la Mir i tornar." Quina frase més ridícula. És una adaptació de la frase americana *I love you to the moon and back*. Una adaptació soviètica. Una llicència dramàtica de gust dubtós. Com si a nosaltres ens fessin falta frases cursis, si ja sabem que ningú, ningú, ningú no ha estimat mai tant com ho hem fet nosaltres, els soviètics.